

ДЖРЖАВНИЯТ КОВАЧ

(Разказ от класическата древност)

Старци, жени и деца бяха излезли край града Спарта и дълги часове жадно очакваха завръщането на своите люде. Къде се маят още? Младите бойци спартанци бяха пожелали да си премерят силите в бой с своите заклетни врагове, тегейците, и ето още няма да се яви радостен бързоходец, който да оповести победа, па и никакъв означаващ щастие белег не бе забелязан от никого.

„Не е на добре,“ рече един старец, „тегейците сж силни за нас, не ще сполучим. О, Тегея, върни ни младежите!“

„Те идат!“ извика някой. Едно момче бе, което се бе покатирило на върха на едно дърво.

Радостно се провикнаха жените. Зер, мъжете се връщат от бой, натоварени с плячка, с злато, с добитък, с жито, с пленници! Скоро ще се чуят тяхните гръмливи победни викове, тяхната весела победна песен.

Ала нищо подобно. Мълчеливо се зададе една група бойци с разломени щитове, с разцепени шлемове, с наведени глави.

Те никого не поглеждаха и носеха на носилки, сплетени от дървени клоне, няколко ранени бойци.

След туй още една група се зададе и тъй вървя работата докато всички се върнаха у дома.

Цяла Спарта екна от жалбите на жените. „Боят е загубен! Сто мъже сж паднали, стотина други сж пленени! Страдания, безчестие и срам, това е всичкото, което придобихме от предприетото дяло.“

В Спарта бе обичай, при всяка несполука да дирят някого, комуто да стоварят отговорността, и при туй много-много не разпитваха, дали тжрсения бе виновен или не. За туй и сега веднага зеха да бжбрят из улиците и да мжморят все по-високо и по-високо: „Кой ни посжветва да направим тоя нещастен опит?“ Все по-гръмко и сжрдито запитваха, и току изведнжж цялата тжлпа почна да говори:

„Лихас е за всичко крив, той донесе нещастното оракулово пророкуване от Делфи, и туй ни погуби.“ И веднага сто гжрла се провикнаха:

„Лихас трябва да изкупи всичкото! Елате с нас пред кжщата му, да го разкжсаме, тоя предател!“

Лихас бе сжветник в общината, човек много пропжтувал и много видял, пжлен с мъдрост и отечестволубие; той бе отишжл да пита оракула в Делфи и той бе донесжл нещастното предсказание. Когато сега той видя, че тжлпата се стича около кжщата му, досети се, за какво се отнася работата, и излезе спокоен пред портата си, сякаш имаше да приеме пратеници за мир. Едно гжмжение и неразборно викане на тжлпата бушуваше срещу му.

„Един да говори!“ рече той спокоен. „Ако искате всички да ви разбере, трябва да имам сто уши, ала само две сж ми израсли.“

Шумжт поутихна малко, и един главен-викач се изстжпи и извика:

„Ти донесе нещастния оракул от Делфи. Къде остана сега неговото изпжлнение? Нали уж Спарта щеше да танцува с вдигнати крака в Тегея и нейните поля с вържв щеше да измярва?¹ Нали тжй бе разбрал ти божеството? Къде е сега веселото хоро? Къде останаха тия, които трябаше нивите да измярват? Повикай сега мржтвите от Ада назад и дай ни пари, за да освободим пленниците наши!“

„Аз ще ти отговоря, Креон,“ отвърна той спокойно. „Не нося ли и аз скржбта тжй както ти я носиш? Не падна ли в боя и моя братов син? Бих ли сжветвал аз тоя бой, ако бях могжл да предвидя края му? И аз трябва да се теша върху нещастieto у дома си, както ти, и ако джржавата иска да откупи пленниците, и аз ще понеса според сжстоянието си толкова, колкото и всеки друг. Сетне, оракулжт? Сжветжт ме изпрати да го чуя и донеса предсказанието му. На, гледай! Ние танцуваме и сега в Тегея, ала по свирката на тамошните господари, и нашите загубени синове измярват земята, но по заповедта на нашите вра-

¹ Тия думи значат това, че уж уракулжт е казал, че спартанците ще победат тегейците и ще ликуват и ще вземат дан от тях, според древния обичай, като премерят колко земя имат.